

PÉČE O KŮŽI A SLIZNICE

při cílené léčbě s anti-EGFR protilátkami

PROJEVY

KOŽNÍ NEŽÁDOUCÍ ÚČINKY se objeví v různé intenzitě u více než 80 % pacientů, zhruba u 15% jsou významnější. Mezi hlavní projevy patří především:

SUCHÁ KŮŽE A SVĚDĚNÍ

- mírné projevy, ale velmi časté

VYRÁŽKY PODOBNÉ AKNĚ (AKNEIFORMNÍ)

- obvykle na hlavě a obličeji okolo nosu a úst, na hrudníku, rozvíjí se většinou během jednoho nebo dvou týdnů od zahájení léčby

ZÁNĚTY NEHTOVÉHO LŮŽKA (PARONYCHIA)

- spíše se při delší léčbě s cetuximabem, obvykle za 2 měsíce

ZÁNĚTY A SUCHOST SLIZNIC

- postižení bývá u sliznic dutiny ústní, očí, genitálu

ZMĚNY ŘAS A VLASŮ

- intenzivnější růst řas (trichomegalie), změny a řidnutí vlasů a vousů

DALŠÍ MOŽNÉ NEŽÁDOUCÍ ÚČINKY zahrnují nízkou hladinu hořčíku v krvi a **reakce spojené s infuzí** (horečka, zimnice, závratě a dýchací potíže - premedikace před infuzí je u cetuximabu nutností).

DEFINICE

anti-EGFR monoklonální protilátka = cílené biologické léčivo, protilátka (bílkovina, imunoglobulin) blokující působení růstového faktoru pro epitel kůže a sliznic a tím pak blokující i jeho stimulační efekt pro buňky karcinomu sliznice dutiny ústní nebo tlustého střeva; léčba těmito protilátkami může být doprovázena i některými vedlejšími účinky, které se týkají převážně kůže nebo sliznic. Základní anti-EGFR protilátky jsou cetuximab a panitumumab.

Typický výsev podobný akně (akneiformní ekzantém) okolo úst, ragády rtů a jejich koutků.

Typický výsev podobný akně (akneiformní ekzantém) na hrudi.

Praskliny kůže na prstech.

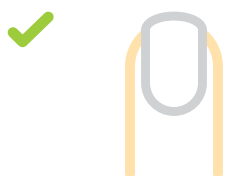
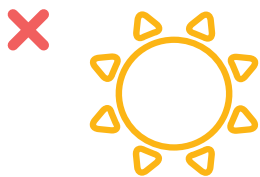

Záněty nehtového lůžka (paronychia).

JAK POSTUPOVAT

Uvedené postupy a roztoky vycházejí z odkazů na literaturu uvedenou níže a nenahrazují potřebu individuálního rozhodnutí a vedení péče u konkrétního pacienta.

POUČENÍ PRO PACIENTA

- **VYHÝBEJTE SE SLUNEČNÍMU ZÁŘENÍ**, používejte opalovací krémy s vysokým faktorem (spíše 50).
- Pravidelně používejte **HYDRATAČNÍ KRÉMY** k omezení suchosti a svědění pokožky, během dne a hned po sprše nebo koupeli.
- K hygieně využívejte ideálně **PŘÍPRAVKY PRO ATOPIKY**.
- Pravidelně **SLANÉ KOUPELE NOHOU A RUKOU** (např. 1 dl mořské soli v 5 litrech vlažné vody) pomáhají změkčovat a čistit pokožku rukou a nohou.
- Pupínky kůže **NEVYMAČKÁVEJTE**, aby nedocházelo k dalšímu podráždění, lze je zakrýt korektorem.
- Nekupujte a **NEPOUŽÍVEJTE PŘÍPRAVKY S OBSAHEM ALKOHOLU** určené k léčbě akné, protože zde nebývají účinné a vysušují pokožku.
- **NEHOLTE SE ŽILETKAMI** pro riziko zarůstání vousů a chloupků.
- Noste volné boty, prodyšné ponožky, nestříhejte nehty příliš nakrátko a nezatlačujte nehtová lůžka pro omezení zánětu nehtového lůžka.
- Chraňte oči před větrem, prachem, slunečním zářením, ostrým světlem a ranním oplachováním očí vodou z kohoutku, používejte prodejné zvlhčující oční kapky nebo gely v malých baleních a při trvání obtíží nebo projevu zánětu ihned kontaktujte svého lékaře.
- Pro použití při pohlavním styku jsou vhodné volně prodejné lubrikanty.
- Je nutné důsledně pečovat o **HYGIENU DUTINY ÚSTNÍ** (informace v samostatné kapitole).
- Při **RADIOTERAPII** se péče o kůži týká speciální pokyny (informace v samostatné kapitole).

OŠETŘOVATELSKÁ INTERVENCE – PŘÍPRAVKY PÉČE O KŮŽI

- Preferujeme **HYDRATAČNÍ KRÉMY** (základní hydratační s přípravou v lékárně je Am-biderman), mohou být s obsahem např. urey. Při velké suchosti, nebo pálení krémů lze pak zkusit mastnější přípravky, masti (základní mastnější s přípravou v lékárně je Cutilan).
- Při rozvoji výsevu podobnému akné jsou na ošetření postižených míst vhodné **KRÉMY S KORTIKOIDY** a po zklidnění pak **KRÉMY S ANTIBIOTIKY** (především s metronidazolem). Jejich použití je třeba konzultovat s lékařem, který může s ohledem na typ a rozsah postižení předepsat pacientovi i pravidelné užívání tabletových **ANTIBIOTIK** (většinou doxycyklin).
- Záněty nehtového lůžka se ošetřují rovněž pomocí přípravků s obsahem **ANTIBIOTIK A KORTIKOIDŮ**, lze i **ANTIMIKROBIÁLNÍ** přípravky s povidon-iodinem atp.
- Praskliny kůže rukou nebo nohou lze ošetřit např. pomocí **NÁPLASTÍ** nebo lze i **ZALEPIT POMOCÍ VTERINOVÉHO LEPIDLA**, okolní tvrdou kůži ošetřovat mastmi s **KERATOLYTIKY** (např. 20% urea v Cutilanu, 5% salicylová vazelína).
- Při **RADIOTERAPII** pečujte o kůži podle doporučení ve specifické kapitole.
- Při **POSTIŽENÍ DUTINY ÚSTNÍ** postupujte podle doporučení ve specifické kapitole.

Zpracoval: prof. MUDr. Samuel Vokurka, Ph.D., LF UK a FN v Plzni, 12.2.2023. Podle literatury: Erbitux® cetuximab – příručka pacienta. → FI/ERB/0918/0004 (v1-0) Susanna Jonkka, Merck, www.merck.fi; P.Fialová, Kožní komplikace, in S. Vokurka et al. Komplikace onkologických pacientů a možnosti jejich řešení v primární péči, GRADA 2022, ISBN 978-80-271-3556-1. Foto autor: Samuel Vokurka, se svolením pacientů. Vydáno: Praha, 2/2023, Dialog-Jessenius o.p.s.